

N:o 4.

Ank. till Riksd. kansli den 12 mars 1888, kl. 1 e. m.

*Första Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande N:o 1
i anledning af väckt motion angående sammanslagning af
post- och telegrafverken.*

Uti en inom Första Kammarerna väckt och till dess tredje tillfälliga utskott remitterad motion, n:o 37, har herr Adelsköld anført bland annat: att redan för flera år sedan fråga blifvit väckt om förening af post- och telegrafverken, i hvilket afseende också statsrådet och chefen för finansdepartementet i sitt underdåniga anförande till statsrådsprotokollet den 31 december sistlidet år angående bevillningsafgift af telefonnehafvare påpekat att tiden möjligen snart vore inne att ånyo taga frågan om de nyssnämnda verkens förening under ompröfning; samt att en sådan förening ej allenast skulle medföra besparing i statsutgifterna dels derigenom att i stället för de nu varande särskilda styrelserna endast en styrelse komme att handhafva post- och telegrafväsendet, dels ock genom de mindre telegrafstationernas förening med postanstalterna under samma tjänstepersonal och i samma lokal, utan äfven bereda möjlighet att utan förlust för statsverket åstadkomma telegrafnätets utsträckning till orter, hvilka under nu varande förhållanden icke kunde komma i åtnjutande af en sådan förmån. På grund häraf och med åberopadt stöd af förhållandet i andra länder, der post- och telegrafverken vore förenade, har motionären föreslagit, det Riksdagen behagade besluta att i underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t till nästa Riksdag inkomma med nådig

proposition till sammanslagning af post- och telegrafverken och statstelegrafernas ställande såsom en afdelning under chefen för kongl. postverket.

Till en början anser sig utskottet böra omnämna att äfven inom Andra Kammaren ett förslag i oförmälda syfte blifvit af enskild motionär vid innevarande riksdag framställt, i anledning hvaraf kammarens tillfälliga utskott n:o 4 i utlåtande den 6 i denna månad hemställt att kammaren ville besluta att Riksdagen måtte i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla det täcktes Kongl. Maj:t, så fort ske kan, låta utarbeta och Riksdagen föreläggas förslag till post- och telegrafverkens förenande under en gemensam styrelse.

Förslag om post- och telegrafverkens förening väcktes redan år 1868 hos Riksdagen, som i skrifvelse till Konungen den 13 maj samma år anhöll att, efter förutgången utredning af de fördelar och olägenheter, som kunde härflyta af post- och telegrafverkens förening under en gemensam styrelse, Kongl. Maj:t måtte för Riksdagen framlägga förslag till normalstat för postverket, hvilken stat, för den händelse att en sammanslagning af de båda inrättningarna funnes fördelaktig, äfven borde omfatta telegrafverket. Efter det cheferna för så väl post- som telegrafverket häröfver afgifvit underdåniga utlåtanden, fann Kongl. Maj:t jemlikt bref den 22 december 1869 under då varande förhållanden någon annan åtgärd i anledning af Riksdagens ifrågavarande framställning icke böra ega rum, än att å de orter, der båda styrelserna funne sådant lämpligt, befattningarna såsom postexpeditör och telegrafstationsföreståndare vid inträffande ledighet finge hos samma person förenas.

Frågan om post- och telegrafverkens förening under gemensam förvaltning upptogs dock snart ånyo af Riksdagen, som efter tagen kännedom om ofvanberörde af cheferna för post- och telegrafverken afgifna utlåtanden med dertill hörande handlingar i skrifvelse den 10 maj 1871 angående regleringen af utgifterna under sjunde hufvudtiteln förklarade sig vidhålla de åsikter, hvilka lågo till grund för Riksdagens i ofvan oförmälda skrifvelse gjorda framställning, och förty anhöll att Kongl. Maj:t täcktes taga frågan om post- och telegrafverkens förening under förnyad ompröfning samt för Riksdagen framlägga det förslag, som af frågans utredning kunde föranledas. Vid pröfning af denna framställning den 3 november 1871 fann Kongl. Maj:t med afseende på åtskilliga omständigheter af hufvudsakligen mera tillfällig art någon åtgärd angående de båda verkens förening icke böra då vidtagas, men anbefalde post- och telegrafstyrelserna att till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till före-

skrifter rörande post- och telegraftjensters förening. Sedan förslag härutinnan blifvit af embetsverken afgifvet, utfärdade Kongl. Maj:t den 6 juni 1873 i ämnet föreskrifter, innehållande, bland annat: att på styrelserna för post- och telegrafverken skulle ankomma, att gemensamt bestämma å hvilka af de orter i riket, der både postexpedition eller poststation och telegrafstation funnes inrättade eller komme att inrättas, en sådan förening af dem kunde och borde ega rum att icke allenast båda anstalterna kunde förestås af samme tjänsteman, utan ock, der biträdande tjänstemän behöfde användas, desse kunde anlitas för så väl post- som telegrafgöromålens bestridande, samt att, till underlättande af dylika föreningars åstadkommande, fullmakter och konstitutiorial å alla sådana befattningar vid post- och telegrafanstalterna, som af någondera af de båda verkens styrelser tillsattes, skulle innehålla föreskrift om skyldighet för den derigenom utnämnde att underkasta sig icke allenast den utvidgade och förändrade tjänstgöring, som af möjligen ifrågakommande förening mellan post- och telegraftjänst kunde föranledas, utan ock den förflyttning till annan tjänstgöringsort, som kunde varda honom ålagd. Äfven inom de båda styrelserna äro embets- och tjänstemännen jemlikt kongl. kungörelserna den 1 november och den 6 december 1878 angående vilkoren för åtnjutande af de nya löneförmånerna förpligtade att, derest i en framtid de båda verken komma att förenas, med bibehållande af innehafvande tjänstegrad och aflöning efter förändrad arbetsordning sköta de med hvarje tjänst förenade göromål.

Förslag om post- och telegrafverkens förening väcktes sedermera år 1880 ånyo hos Riksdagen, som, i skrifvelse den 12 maj samma år, efter att hafva granskat de hufvudsakligaste skäl, som under ärendets föregående behandling blifvit anförda för och emot den ifrågasatta föreningen och med fäst afseende jemväl på förhållandet med post- och telegrafväsendet i andra länder, uttalade den åsigt, att skälen emot föreningen dels till följd af flera då mera inträffade förändringar förlorat sin betydelse, dels icke syntes vara af beskaffenhet att förringa vigten af de omständigheter, hvilka talade för genomförande äfven inom vårt land af en reform, som redan blifvit vidtagen inom de flesta andra länder med mera utbildadt kommunikationsväsen, och på grund deraf hos Kongl. Maj:t anhöll om utarbetande och framläggande för Riksdagen af ett sådant på post- och telegrafverkens förenande under en gemensam styrelse grundadt organisationsförslag, som i Riksdagens skrifvelse den 10 maj 1871 blifvit omförmäldt.

Sedan styrelserna för post- och telegrafverken i anledning häraf på nådig

befallning inkommit så väl med särskilda underdåniga utlåtanden som med gemensamt underdånigt utlåtande, innefattande förslag dels till stat för den ifrågasatta gemensamma styrelsen och dels till ordnande af de båda verkens pensionsväsende, föredrogs ärendet inför Kongl. Maj:t den 9 januari 1882, hvarvid dåvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet visserligen ansåg att en mera genomförd förening af de båda verkens lokalförvaltningar läte sig åstadkommas och kunde till allmänhetens gagn fylla sin uppgift, under förutsättning att andra eller flere fordringar icke ställes på personalens verksamhet än som då ifrågakomme med afseende på post- och telegraftjenstgöringen; men när frågan om inrättande af en postsparbank, hvilken genom de särskilda postanstalterna i orterna skulle träda i beröring med allmänheten, stode på dagordningen och postverket, i händelse en sådan bank komme till stånd, skulle påläggas nya trägna och ansvarsfulla göromål i den omfattning, att telegraftjenstgöringen derefter antagligen åtminstone i allmänhet knappast kunde handhafvas af samma personal, som hade sig ålagdt att bestrida de med postbefordringen och sparkasserörelsen förbundna bestyr, samt dertill komme, att man då ännu icke kunde bedöma, hvilket inflytande telefonens användning kunde komma att utöfva på telegrafverkets framtida förhållanden och ställning, ansåg statsrådet Riksdagens framställning icke böra under då varande förhållanden till någon vidare åtgärd föranleda, och blef denna af Statsrådets öfriga ledamöter biträdda mening af Kongl. Maj:t gillad.

Ehuru, såsom här ofvan är nämnt, Kongl. Maj:t redan den 22 december 1869 medgifvit styrelserna för post- och telegrafverken att å de orter, der sådant finnes lämpligt, hos samma person förena befattningarne såsom föreståndare för gemensam post- och telegrafanstalt, och oakadt sedermera den 6 juni 1873 ytterligare föreskrifter af Kongl. Maj:t meddelats i syfte att befordra post- och telegraftjensters förening, voro enligt generalpoststyrelsens underdåniga berättelse om postverket för år 1880, oberäknadt två förenade post- och telegrafanstalter i hufvudstaden, endast fem postexpeditioner och sex poststationer förenade med telegrafstation under gemensam föreståndare. Väl hafva generalpoststyrelsen i underdånigt utlåtande den 24 juli 1880 antagit, att 50 postanstalter skulle kunna förenas med telegrafstationer, och telegrafstyrelsen i underdånigt utlåtande den 16 november samma år uttalat såsom sin åsigt, att en dylik förening utan svårighet borde kunna åstadkommas vid 26 telegrafstationer, hvilkas föreståndare utan olägenhet skulle vid sidan af telegrafgöromålen äfven kunna bestrida postbefordringen, men, enligt hvad först-

bemälda styrelses underdåniga berättelse för år 1886 utvisar, hafva der-
efter endast tre poststationer förenats med telegrafstationer under gemen-
sam föreståndare. Det i Riksdagens återopade skrifvelse den 10 maj 1871
uttalade antagande, att, så länge öfverstyrelsen för post- och telegrafverken
icke vore gemensam, en mera omfattande förening af post- och telegraf-
anstalter svårigen skulle varda åvägabragt, har sålunda till fullo bekräftats
af erfarenheten.

Af telegrafstyrelsens underdåniga berättelse om telegrafväsendet för
år 1886 inhemtas, att på grund af minskad telegrafkorrespondens efter
enskilda telefonförbindelsers tillkomst äfvensom i följd af andra omständ-
igheter tio telegrafstationer under året indragits samt att endast å två
af dessa i stället inrättats telefonstationer. Att dylika indragningar, i
händelse post- och telegrafverken fortfarande förblifva åtskilda äfven fram-
deles komma att ega rum, i mån som telefonen erhåller en allt vid-
sträcktare användning, vinner stöd deraf, att, enligt hvad af det vid Kongl.
Maj:ts nådiga proposition till innevarande Riksdag angående statsverkets
tillstånd och behof fogade statsrådsprotokoll öfver finansärenden af den
12 sistlidne januari inhemtas, förslag framstälts dels derom att telegraf-
stationen i Vadstena, vid hvilken inkomsterna under de senare åren och
synnerligast efter det nämnda stad erhållit telefonförbindelse med angrän-
sande städer i betydande grad nedgått, skulle nedflyttas från andra till
tredje klassen med inskränkt dagstjenst och med endast en telegrafist
såsom föreståndare, dels ock derom att till följd af förestående indrag-
ning af telegrafstationer å orter, der efter telefonförbindelsers inrättande
och deraf orsakad nedgång i telegrafinkomsterna telegrafstation ansetts
icke vidare böra bibehållas, fyra telegrafistbefattningar skulle indragas.
Af återopade statsrådsprotokoll finner man i öfrigt, att telegrafverkets
inkomster, hvilka enligt rikshufvudböckerna under åren 1883—1886 icke
 varit tillräckliga att betäcka dess utgifter, äfven för år 1889 antagas
komma att understiga utgifterna.

Dessa af utskottet nu omnämnda sakförhållanden innebära från ut-
skottets sida icke något klander mot telegrafstyrelsen; tvärt om lärer den
omtanke för det allmänna, som varit bestämmande för styrelsen icke alle-
nast vid utgifvande af ofvannämnda förslag utan äfven i fråga om dess
åtgöranden, hvad angår anläggning för telegrafverkets räkning af telefon-
linier, böra erkännas; men utskottet anser sig böra framhålla vigten för
den allmänna rörelsen af att icke någon ort utan i högsta nödfall be-
röfvas det kommunikationsmedel, som telegrafan eller telefonen erbjuder,

och då förvaltningskostnaderna vid mindre telegraf- eller telefonstationer kunna i icke obetydlig mån minskas, om de förenas med postanstalterna, följer deraf att vid en sådan förening flere telegraf- eller telefonstationer kunna utan det allmännas betungande, men till fördel för näringslivet bibehållas eller inrättas, än om de skola bestå såsom sjelfständiga. Denna omständighet torde ock hafva utgjort en af de fränsta anledningarne till att post- och telegrafväsendet äro förenade i de flesta europeiska länder, hvilken förening i Frankrike haft till följd, att antalet af gemensamma post- och telegrafstationer, hvilket år 1877 utgjorde 1,047, efter den år 1878 verkställda föreningen ökats, så att år 1886 derstädes funnos 4,813 dylika anstalter, och hvad Tyskland angår, der ledningen af post- och telegrafväsendet genom en kejsarlig förordning af år 1875 anförtratts åt generalpostmästaren, enligt en tysk författare medfört det resultat, att det förr ständigt förekommande deficit i telegrafförvaltningen upphört, på samma gång som afsevärda fördelar bereds den korresponderande allmänheten.

Vidkommande slutligen frågan, huruvida och i hvad mån de vid postanstalterna förekommande postsparbanksgöromålen må utgöra hinder för förening af post- och telegrafanstalt, läser, med hänsyn till den omfattning postsparbanken erhållit sedan dess inrättande, kunna antagas, att ifrågavarande göromål i allmänhet icke för närvarande äro af den betydelse, att de böra utgöra hinder för en sådan förening, der densamma eljest skulle kunna ifrågakomma.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse hos Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t, så fort ske kan, låta utarbета och Riksdagen föreläggas förslag till post- och telegrafverkens förenande under en gemensam styrelse.

Stockholm den 12 mars 1888.

På utskottets vägnar:

ALB. ANDERSON.